

Pójdziemy do urn, by wybierać między złym i gorszym? Analiza sondażu

[OPINIE](#) 23.08.2023, 22:03

Paweł Ruszkowski

Urna wyborcza - głosowanie w Wyborach Parlamentarnych 2019 r. Łódź, 13 października 20219 r. (Fot. Tomasz Stańczak / Agencja Wyborcza.pl)

Generalnie negatywnie oceniamy partie polityczne. Jednak bardziej wnikliwa analiza pokazuje, że dla wielu grup Koalicja Obywatelska to mniejsze zło niż PiS.

Opinie publikowane w naszym serwisie wyrażają poglądy osób piszących i nie muszą odzwierciedlać stanowiska redakcji

Paweł Ruszkowski – socjolog, dr hab., wykładowca Collegium Civitas. Specjalizuje się w socjologii polityki oraz socjologii gospodarki. Współautor opublikowanej niedawno monografii „Polaryzacja światopoglądowa społeczeństwa polskiego a klasy i warstwy społeczne”, Wydawnictwo Collegium Civitas, 2020.

CBOS opublikował komunikat pt. „Wizerunki partii politycznych A.D. 2023” (komunikat nr 99/2023), w którym prezentuje dane dotyczące oceny przez polskie społeczeństwo głównych partii politycznych. Ocena ta dotyczyła ośmiu aspektów funkcjonowania partii. Każdy aspekt zawierał dwie przeciwstawne oceny: pozytywną i negatywną.

Jak stwierdza Beata Roguska (autorka komunikatu): „Generalnie wyniki badania świadczą o niekorzystnym wizerunku partii politycznych w Polsce. Tylko bardzo nieliczne średnie na skali

uzyskane przez badane ugrupowania wskazywały na przewagę ocen pozytywnych. Z ogólnie niekorzystnego stereotypu partyjnego wyłamuje się niekiedy Prawo i Sprawiedliwość, choć osiem lat sprawowania władzy dość mocno obciążło wizerunkowo także to ugrupowanie, przede wszystkim jeśli chodzi o moralny mandat do sprawowania władzy".

Skoncentrujmy się na porównaniu społecznego odbioru działania dwóch partii prowadzących w sondażach – Prawa i Sprawiedliwości oraz Koalicji Obywatelskiej. **PiS** wypada lepiej od KO w następujących obszarach: skuteczność działania, realizacja swoich obietnic, posiadanie określonego programu oraz troska o zwykłych obywateli. Są to kwestie praktyczno-techniczne, które w ciągu ostatnich ośmiu lat były raczej domeną partii rządzącej niż opozycyjnej. KO wypada lepiej niż PiS w takich obszarach jak: dbanie o dobro kraju, dysponowanie kompetentnymi kadrami, uczciwość polityków oraz orientacja na porozumienie i kompromis z otoczeniem:

Spółeczna ocena PiS i KO w wybranych obszarach

Dane w proc.

Oceny partii		PiS	KO
	Ma przede wszystkim na względzie dobro kraju	28	27
	Dbą przede wszystkim o partyjne interesy	57	44
	Ma kompetentnych ludzi do rządzenia	31	35
	Nie ma kompetentnych ludzi do rządzenia	51	37
	Jej politycy są ludźmi uczciwymi, nieprzekupnymi	25	23
	Jej politycy są nieuczciwi, myślą tylko o własnych korzyściach	54	42
	Jest nastawiona na współpracę, dąży do porozumienia i kompromisu	27	35
	Jest konfliktowa, nie szuka porozumienia i kompromisów	54	37

© GAZETA WYBORCZA ŹRÓDŁO: CEBOS, KOMUNIKAT „WIZERUNKI PARTII POLITYCZNYCH A.D. 2023”

Do zobrazowania poziomu społecznej akceptacji obydwu partii posłużmy się wskaźnikiem różnicy pomiędzy ocenami pozytywnymi a negatywnymi w poszczególnych obszarach. Zauważamy, że we wszystkich obszarach dominują oceny

negatywne, jednak stopień negatywnej oceny PiS jest znacznie wyższy niż w przypadku KO:

- Dbanie o partyjne interesy przeważa nad dobrem kraju: w przypadku PiS o 29 pkt proc.; w przypadku KO o 17 pkt proc.
 - Brak kompetentnych ludzi do rządu przeważa nad dysponowaniem kompetentną kadrą: w przypadku PiS o 20 pkt proc.; w przypadku KO o 2 pkt proc.
 - Postrzeganie polityków danej partii jako ludzi nieuczciwych przeważa nad postrzeganiem ich jako ludzi uczciwych i nieprzekupnych: w przypadku PiS o 29 pkt proc.; w przypadku KO o 19 pkt proc.
 - Podejście konfliktowe przeważa nad nastawieniem na współpracę i kompromis: w przypadku PiS o 27 pkt proc.; w przypadku KO o 2 pkt proc.
-

Spółeczna ocena głównych aktorów życia politycznego jest zdecydowanie krytyczna. Wskazuje to na realistyczne podejście większości Polaków do sfery polityki, co świadczy zarazem o iluzoryczności przekonania, że opinia publiczna wierzy w to, co mówią politycy. W czterech ocenianych obszarach KO jest postrzegana jako siła polityczna o mniejszym poziomie cech negatywnych niż PiS. Wskazuje to na pragmatyczne podejście części badanych zgodnie z hasłem: „KO to mniejsze zło”.

Odpowiedź na pytanie o wpływ zaprezentowanych ocen na realne decyzje wyborcze wymaga szczegółowej analizy orientacji wybranych kategorii społecznych. Analiza przyjmuje za podstawę bilans ocen pozytywnych i negatywnych dla KO i PiS w poszczególnych obszarach. Przyjmijmy, że bilans ocen w opinii danej kategorii – np. robotników wykwalifikowanych – jest pozytywny, gdy wynosi więcej niż 3 pkt proc. powyżej średniej; natomiast negatywny, gdy wynosi więcej niż 3 pkt proc. poniżej średniej dla badanej próby.

Bilans ocen:

Dane w pkt proc.

Ma na względzie
głównie dobro kraju /
Dbą głównie
o partyjny interes

Ma kompetentnych
ludzi do rządu /
Nie ma kompetentnych
ludzi do rządu

Kategorie społeczne	PiS	KO	PiS	KO
Ogółem	-29	-17	-20	-2
Kobiety	-31	-10	-23	+4
Mężczyźni	-27	-23	-14	-9
18-23 lata	-77	-15	-55	+8
65 i więcej lat	-6	-7	+5	-4
Wieś	-13	-23	-8	-20
Miasto 100 tys. - 499 tys.	-45	-5	-31	+1
Miasto pow. 500 tys.	-54	-1	-44	+37
Wyksz. podstawowe, gimnazjalne	0	-20	+12	-16
Wyksz. zasadnicze zawodowe	-10	-22	+1	-25
Wyksz. średnie	-55	-5	-27	-5
Wyksz. wyższe	-34	-19	-46	+27
Kadra kierownicza	-61	-18	-55	+27
Robotnicy wykwalifikowani	-22	-37	-9	-28
Właściciele firm	-54	-9	-34	+7
Emeryci	-7	-7	+2	-1
Praktyki religijne raz w tygodniu	0	-25	+9	-20
Niepraktykujący	-73	+8	-58	+23
Lewica	-76	-20	-74	+51
Centrum	-60	-1	-54	+17
Prawica	+27	-50	+42	-49
Poglądy nieokreślone	-34	-17	-24	-4

© GAZETA WYBORCZA ŹRÓDŁO: CEBOS, KOMUNIKAT „WIZERUNKI PARTII POLITYCZNYCH A.D. 2023”

Bilans ocen:

Dane w pkt proc.

Politycy tej formacji
są uczciwi /

Politycy tej formacji
są nieuczciwi

Ugrupowanie jest
nastawione:

na porozumienie /
na konflikt

Kategorie społeczne	PiS	KO	PiS	KO
Ogółem	-29	-19	-27	-2
Kobiety	-34	-13	-32	+1
Mężczyźni	-23	-26	-22	-5
18-23 lata	-59	-11	-46	+16
65 i więcej lat	-9	-14	-7	-4
Wieś	-15	-32	-12	-18
Miasto 100 tys. - 499 tys.	-43	+2	-42	+17
Miasto pow. 500 tys.	-60	+1	-59	+32
Wyksz. podstawowe, gimnazjalne	-9	-23	0	-14
Wyksz. zasadnicze zawodowe	-4	-36	-4	-21
Wyksz. średnie	-34	-19	-31	-2
Wyksz. wyższe	-55	-3	-57	+22
Kadra kierownicza	-57	+7	-64	+21
Robotnicy wykwalifikowani	-22	-41	-12	-18
Właściciele firm	-56	-7	-50	+19
Emeryci	-9	-15	-9	-6
Praktyki religijne raz w tygodniu	+1	-21	+6	-22
Niepraktykujący	-70	+2	-67	+23
Lewica	-79	+28	-80	+51
Centrum	-56	0	-58	+17
Prawica	+26	-66	+32	-48
Poglądy nieokreślone	-36	-13	-34	-2

© GAZETA WYBORCZA ŹRÓDŁO: CEBOS, KOMUNIKAT „WIZERUNKI PARTII POLITYCZNYCH A.D. 2023”

Bilans KO

Pozytywny bilans we wszystkich czterech ocenianych obszarach KO uzyskała w opinii: mieszkańców miast 100 tys.-499 tys., mieszkańców miast pow. 500 tys., osób z wykształceniem wyższym, osób nieuczestniczących w praktykach religijnych, osób o poglądach centrowych.

Negatywny bilans we wszystkich czterech ocenianych obszarach KO uzyskała w opinii: mieszkańców wsi, robotników wykwalifikowanych, osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, osób uczestniczących w praktykach religijnych raz w tygodniu, osób o poglądach prawicowych.

Bilans PiS

Pozytywny bilans we wszystkich czterech ocenianych obszarach PiS uzyskał w opinii: mieszkańców wsi, robotników wykwalifikowanych, osób z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym, zasadniczym zawodowym, osób uczestniczących w praktykach religijnych raz w tygodniu, osób o poglądach prawicowych.

Negatywny bilans we wszystkich czterech ocenianych obszarach PiS uzyskał w opinii: mieszkańców miast 100 tys.-499 tys., mieszkańców miast pow. 500 tys., osób w wieku 18-24 lat, kadry kierowniczej, właścicieli firm, osób z wykształceniem średnim oraz wyższym, osób nieuczestniczących w praktykach religijnych, osób o poglądach lewicowych, centrowych oraz nieokreślonych (trudno powiedzieć).

W kręgu twardych elektoratów

Zauważmy, że w przypadku kilku kategorii społecznych mamy do czynienia z poglądami o dużej spójności politycznej, tzn. we wszystkich obszarach pozytywnie oceniają PiS, a negatywnie KO (mieszkańcy wsi, robotnicy wykwalifikowani, osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, osoby uczestniczące w praktykach religijnych raz w tygodniu, osoby o poglądach prawicowych).

W drugim segmencie mamy kategorie, które we wszystkich obszarach negatywnie oceniają PiS, a pozytywnie KO. Są to: mieszkańcy miast 100 tys.-499 tys., mieszkańcy miast pow. 500

tys., osoby z wykształceniem wyższym, osoby nieuczestniczące w praktykach religijnych, osoby o poglądach centrowych.

Analiza poglądów twardych elektoratów wskazuje, że zjawisko polaryzacji poglądów politycznych jest wciąż obecne w świadomości polskiego społeczeństwa. Zaobserwowane przeciwieństwa skłaniają do poszukiwania czynników utrwalających zaistniałe podziały.

Z pewnością istotne znaczenie ma antagonizm miasto – wieś. W dużej mierze jest to konsekwencja asymetrycznej modernizacji gospodarczej z lat 90., kiedy proces tworzenia i rozwoju gospodarki rynkowej w znacznie większym stopniu angażował mieszkańców miast niż mieszkańców wsi. Ta asymetria dotyczyła również szybszego tempa modernizacji oraz większej skali inwestycji w Polsce centralnej w stosunku do ściany wschodniej.

Drugi czynnik to słabnąca pozycja klasy robotników, która w latach 90. przeszła proces głębokiej dekompozycji. Znaczące zmniejszenie liczebności tej klasy (deindustrializacja) oraz likwidacja wielkoprzemysłowej klasy robotniczej – ważnego politycznie odłamu tej klasy – wpłynęły na jej zdecydowanie antyliberalną orientację.

Trzeci czynnik to zdecydowane wzmocnienie światopoglądu prawicowo-katolickiego, jakie nastąpiło w okresie ośmioletnich rządów PiS. Były to sterowane i finansowane centralnie działania formujące wartości i normy wielu środowisk poprzez media publiczne, portale społecznościowe oraz organizacje pozarządowe. Niemniej kluczowym czynnikiem w tym obszarze jest silna pozycja Kościoła, który zdecydowanie wspiera orientację konserwatywną.

Elektorat antypisowski

Porównanie zasobów wyborczych KO i PiS musi uwzględniać środowiska, które są zdecydowanymi przeciwnikami PiS, a równocześnie umiarkowanie popierają KO. W tej kategorii liczy się młodzież (18-24), która we wszystkich ocenianych obszarach jest wobec PiS bardzo krytyczna. Opinia, że PiS dba przede wszystkim o partyjne interesy, uzyskała w tym środowisku ocenę o 77 pkt proc. wyższą niż opinia, że dba o dobro kraju. Podobne jest nastawienie kadry kierowniczej – dbanie o partyjne interesy uzyskało ocenę o 61 pkt proc. wyższą niż zabieganie o dobro kraju.

Ważnym kryterium identyfikacyjnym środowisk antypisowskich są deklarowane poglądy polityczne: krytyczna ocena PiS stanowi czynnik łączący trzy środowiska: lewicowe, centrowe oraz środowisko osób o poglądach nieokreślonych (odpowieź „trudno powiedzieć”).

Umiarkowany elektorat środka

W ostatniej fazie kampanii wyborczej zaczynają się liczyć niuanse na poziomie 1 proc. głosów. Do takich niuansów należy nastawienie kobiet do toczącej się gry politycznej. Ich stosunek do PiS jest lekko krytyczny – 1-2 pkt proc. poniżej średniej.

Natomiast stosunek do KO jest lekko akceptujący – w trzech obszarach oceniają KO kilka pkt proc. powyżej średniej. Dotyczy to: interesów partyjnych (+7 pkt proc.), kompetentnych ludzi do rządzenia (+6 pkt proc.) i uczciwości polityków (+6 pkt proc.). W sensie naukowym nie jest to sensacja, natomiast w kontekście walki wyborczej jest to wskazówka dla partyjnych ekspertów. W przypadku wyborców płci męskiej tendencja jest odwrotna: lekko za PiS i lekko przeciw KO. W sytuacji kiedy PiS gra zdecydowanie na twardy elektorat, niuanse ten raczej nie zostanie wykorzystany.

Drugą kategorią wyborców, których orientacji warto przyjrzeć się bliżej, są osoby w wieku 65+. Sondaże preferencji partyjnych zaliczają osoby w starszym wieku do zdecydowanych zwolenników PiS. Tymczasem w świetle danych CBOS dotyczących oceny funkcjonowania partii politycznych należy rozważyć podejście bardziej zniuansowane. Zauważmy, że w odniesieniu do dwóch obszarów (interesy partyjne vs. dobro kraju oraz współpraca vs. konflikt) ocena obydwu partii przez badanych 65+ jest podobna: różnica wynosi kilka pkt proc. Dla porównania przytaczamy opinie osób o poglądach prawicowych, czyli z kręgów twardego elektoratu PiS. Różnica jest fundamentalna: PiS ma na względzie dobro kraju w 58 proc., zaś KO w 18 proc.; PiS jest konfliktowy w 27 proc., zaś KO w 67 proc.

Dane te wskazują, że stosunek kategorii osób 65+ (która jest w zasadzie tożsama z kategorią emerytów) do partii politycznych jest postrzegany w sposób stereotypowy – „starzy są za PiS”.

Tymczasem okazuje się, że ta relacja może mieć różne odcienie.

Wybrane obszary funkcjonowania partii politycznych w opinii osób 65+

Dane w proc.

Oceny partii		PiS	KO
	Ma przede wszystkim na względzie dobro kraju	41	36
	Dbą przede wszystkim o partyjne interesy	47	43
	Jest nastawiona na współpracę, dąży do porozumienia i kompromisu	38	39
	Jest konfliktowa, nie szuka porozumienia i kompromisów	45	43

Wybrane obszary funkcjonowania partii politycznych w opinii osób o poglądach prawicowych

Dane w proc.

Oceny partii		PiS	KO
	Ma przede wszystkim na względzie dobro kraju	58	18
	Dbą przede wszystkim o partyjne interesy	31	68
	Jest nastawiona na współpracę, dąży do porozumienia i kompromisu	59	19
	Jest konfliktowa, nie szuka porozumienia i kompromisów	27	67

© GAZETA WYBORCZA ŹRÓDŁO: CEBOS, KOMUNIKAT „WIZERUNKI PARTII POLITYCZNYCH A.D. 2023”

Jest dla mnie oczywiste, że w końcówce kampanii wyborczej PiS uruchomi mechanizmy finansowe obliczone na pozyskanie przychylności środowiska emerytów. Formacje opozycyjne nie powinny jednak rezygnować z szansy zwiększenia poparcia ze strony środowiska, które stanowi przecież blisko 30 proc. dorosłych Polaków.

Zaprezentowane wyniki badań CBOS pozwalają dostrzec paradoksalny aspekt nadchodzących wyborów: zasadniczo negatywnie postrzegamy aktorów sceny politycznej, równocześnie przekonujemy się nawzajem do udziału w wyborach i odczuwamy pozytywne emocje na myśl o ewentualnym zwycięstwie naszej opcji politycznej.